СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 195. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 22 серпня 1935. — VOL. XLIII. No. 195. Jersey City, N. J., Thursday, August 22, 1935. THREE CENTS

АҐІТАЦІЯ ЗА НЕВТРАЛЬНІСТЬ АМЕРИКИ НА ВИПАДОК ВІЙНИ

ВАШИНҐТОН. — У сенаті внесено з боку „Фарин Рілейшен Коміті" резолюцію, якою зобовязується президента держави, щоб на випадок вибуху війни між якимись державами заборонив доставу амуніції й інших воєнних засобів до тих держав. Заборона ця має відноситися теж до вивозу згаданих засобів до невтральних портів, якщо їх звідтам мають доставляти воюючим сторонам.

Сенатор Най заявив, що коли не буде запевнення, що Злучені Держави не дадуться втягнути в нову війну, то він і його ґрупа зачнуть широку обструкцію. Опозиція певна, що її резолюція перейде як у палаті послів так і в сенаті.

ТАКИ ДОБЕРУТЬСЯ ДО БАГАТИРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Прийшло до порозуміння обидвох палат конґресу щодо податкового закону, який має принести державній скарбниці $250,000,000, стягнених головно з людей заможніших. Зате відкинено проект президента щодо нового оподаткування спадків.

НІБИ ПОДВІЙНЕ КНИГОВОДСТВО.

ВАШИНҐТОН. — Лабіїст Говард Гопсон відповідає перед сенатським лабіїстичним комітетом за те, як це сталося, що „Асошіейтед Ґез енд Електрик Компані", в якій він являється головною фіґурою, подала до „Інтернел Ревеню Бюро", що від 1925 до 1932 року мала недобори, а в звітах до своїх шеровців виказувала в тім самім часу дохід на суму $20,000,000. Гопсон виправдується, що шеровцям виказувано тільки зиски, а податковому бюрові представлено теж страти.

ВИСУВАЮТЬ КАНДИДАТУРУ ЛІМЕНА НА ПРЕЗИДЕНТА.

ОЛБАНІ. — На річній конвенції Американської Федерації Праці стейту Ню Йорк названо ґубернатора Лімена „людиною дня". Тим способом хотів Вилєм Ґрін, президент А. Ф. Праці, підчеркнути заслуги Лімена в переведенню великої соціяльної програми. Ґрін заявив, що ґубернатор Лімен матиме за собою все зорганізоване робітництво, як він захоче послужити краєви на вищім місці. Всі зрозуміли, що тут мова про висунення Лімена в кандидати на президенти Злучених Держав. Ґрін підкреслив заслуги Лімена в тім, що нюйорська леґіслятура ухвалила стейтовий закон про забезпечення на випадок безробіття, як і інші, що беруть в охорону робітника.

СМИТ ПРОТИ ВІЙНИ З РЕЛІҐІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — Бувший ґубернатор Ал Смит виступив з довшою промовою на 53 річних зборах Лицарів Колюмба. Промову виголосив на вечері, яка відбулася в готелі Валдорф Асторія. Заатакував дуже гостро Совети, Німеччину, Мексико й комуністів та соціялістів за їхню боротьбу з реліґією. Він взивав американське громадянство не допустити до того, щоб комуністи й соціялісти стали тут твердою ногою. Смит казав, що Америка це край, які вірить у Бога. Всі публичні документи зачинаються тут від „року Божого", Декларація Незалежности говорить про божі права. Соціялізм і комунізм, говорив далі Смит, є в опозиції до всього, що зветься християнським, а що називаємо теж американським. Та комуністи і соціялісти, казав Смит, далеко не зайдуть в Америці, бо до цього не допустить здоровий розум і характер американського простолюддя.

ҐЕНҐСТЕРИ ВІДГРОЖУЮТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН. — Дж. Е. Гувер, директор слідчого департаменту секретаріяту справедливости, одержав лист від Алвина Карпіса, відомого як „публичний ворог ч. 1", з погрозою, що буде вбитий, як не перестане переслідувати ґенґстерів. Лист висланий з Дейтон, Огайо. Карпіс відгрожується за те, що федеральна поліція вбила його товариша й спільника Фреда Баркера. Карпіса і його ватаги пошукує поліція вже 18 місяців.

АҐІТАЦІЯ ЗА БОРУ ЗМАГАЄТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН. — По цілім краю розіслано масу ріжних летючок, у яких ведеться аґітацію за сенатора Бору як кандидата на будучого президента держави. Централя цеї аґітації знаходиться в Лос Енджелес. У летючках пишеться, що сенатор Бора це найбільший інтелект між тими, що засідали в останніх десятках літ у сенаті. Кажеться, що він є правдивим републиканцем і правдивим Американцем, що обстоює конституцію, закон і справедливість, симпатизує з робітничою клясою і є людиною доброго характеру й гуманною.

ҐУБЕРНАТОР ВЗИВАЄ ДОПОМАГАТИ ЖИДАМ.

НЮ ЙОРК. — З нагоди наближаючогося жидівського Нового Року ґубернатор Лімен видав до Жидів нюйорського стейту відозву, в якій взиває їх як тих, що з ними споріднений кровю і реліґією, щоби памятали за 600,000 Жидів, котрі терплять у Німеччині. Він каже, що це обовязок американських Жидів прийти з допомогою Жидам інших країв, коли вони знаходяться в нужді.

ПОСВЯЧЕННЯ ХРЕСТА ТАЛЕРГОФЦІВ.

Кліка старо-русских у Кривім, пов. Радехів, задумала поставити жертвам Талергофу хрест. Спровадили собі делєгатів із львівского „общества" — п. Цебринського, а з Радехова — О. Сухоровського, сина греко-катол. священика, загорілого „русского". Обидва делеґати виголосили під хрестом промови, звернені своїм вістрям головно проти Українців. З уваги на те, що „свято" заповідалося досить бурхливо, зявилася більша скількість поліційної асисти.

Можна було би про те все не писати, як би не новий спосіб відповідальности, що його видумала радехівська поліція. Ні менше, ні більше, а загрожено урядовцеви філії тов. „Просвіта" в Радехові, п. Василеви Кудрикови, що його робиться відповідальним на випадок, якби хтонебудь поважився ушкодити хрест. Що це за спосіб запоруки і звідкіль його зачерпано — не знаємо. В кожнім разі пахне тут чимсь давнім, відомим з царського режиму.

В Радехівщині животіють іще „старорусини", москвофіли, плекані дбайливо владою. Та здоровий національний дух проломлює перешкоди і добуває собі належне місце. Та це декому не всмак.

НЕКОРИСНА СУМІШКА КРОВИ.

В місцевости Шверін у Мекленбурґії запав характеристичний присуд дисциплінарного суду. Один Жид заскаржив урядовця, що відмовився дати йому цивільне вінчання з Німкою арійського походження. Дисциплінарний суд увільнив його. В мотивах присуду стверджено, що вправді формально нема ще закону, який забороняє подружа між Арійцями і не-Арійцями, одначе не можна змушувати урядовця цивільного стану видавати такі вінчальні акти, бо це вело би до змішання арійської крови з семітською, роблячи її з національного становища некорисною раз на все.

ВХОПИЛИ ДІВЧИНУ.

Як повідомляють з Оберпфальцу, між місцевостями Боденвер і Брук якісь бандити вхопили 16-літню дівчину Марґарету Віндль. Коли дівчина зі своєю мамою йшла на луку по траву, на шосі задержалося нагло перед ними авто, що їхало з Бруку. Заки перелякана мати опамяталася, якісь люди затягнули дівчину до авта і швидко відїхали. Минув тиждень і повідомлена поліція не попала на сліди дівчини.

ГРУБАР ЗАБАЖАВ БУТИ СТРУНКИМ.

На клініці в Будапешті переведено незвичайну операцію. Один великий торговець дробом, що важив 176 кг., забажав позбутися трохи свого тягару шляхом операції. Лікарі згодилися вирізати йому часть зайвого сала. Операція тревала три і пів години. За той час хірурги спрятали з його тіла 42 кг. товщу. Сильно порізане тіло грубара зішили гарненько і пацієнт, як запевняють лікарі, буде незабаром здоров. Найбільше його тішить, що буде виглядати струнким і молодим.

ПОГАНО З СОВЕТСЬКОЮ КОСОВИЦЕЮ.

Не зважаючи на розпучливі заклики Косьорів і Постишевих, косовиця на Україні проходить погано. Колгоспи харківської области дотепер виконали лише 46% пляну скошення сіна, київська область 24.5%, а винницька лише 18%.

Ніяк якось не можуть московські окупанти привчити наше селянство працювати „для добра соціялістичної батьківщини".

НАПАД НА СВЯЩЕНИКА.

На о. Матюка, пароха Волі Коблянської, пов. Самбір, що вертався із Старого Самбора, напали по дорозі два бандити і, крикнувши „реньце до ґури", стріляли до нього двічі з револьвера. Одна куля перебила легені і застрягла в хребетному стовпі. Ранений скочив із воза і впав на землю. Тоді бандити відійшли спокійно в збіжа: там щезли. Стан здоровля о. Матюка є дуже грізний. Справою занялася поліція.

КОТЮЗІ ПО ЗАСЛУЗІ.

Важке матеріяльне положення нашого селянства дає все ще сприятливий ґрунт для ріжних еміґраційних гієн, що виманюють від бідних людей останній гріш, посилаючи їх у „світ за очи". Одним з таких ошуканців є еміґраційний аґент із Чорткова, Дойчман, що намовляв людей до еміґрації на Кубу, обіцюючи їм там грушки на вербі. Жертви його злочинної аґітації попадали, як відомо, в пекольні життєві відносини на Кубі, де гинули з нужди або в морі, куди кидали їх бандити, перевозячи нібито до Злучених Держав. Крім того Дойч виманював від багатьох осіб надплати за візи і т. п. Зате покарали його дві судові інстанції, а коли він відкликався до найвищого суду, там дали йому два і пів року вязниці з гривною 1,500 зл. та позбавлення прав на пять літ.

КЛЮБ ДОВГОБОРОДИХ І ВУСАТИХ.

У Японії повстав клюб тих, що мають вуса і бороди. Членами клюбу можуть бути представники всіх рас і народів світа. Голова клюбу, Японець Ямагучі, має вуса 52 цм. довгі. Якийсь час членом цього клюбу був Індієць Дангар, що мав вуса довгі до землі. Та він скінчив самогубством, коли йому підчас сну обтяли вуса.

КОМАХИ ЗДЕРЖАЛИ КОМУНІКАЦІЮ.

В околиці Майнцу (Німеччина) явилися великі маси комах, які спинили колову комунікацію. Самоходи лише з трудом могли посуватися наперед, роверисти мусіли злізати з роверів, прохожі мусіли затикати собі, уста й очи хусточками.

ВИПРАВА ПРОТИ ЛЮДОЇДІВ.

З Реки вибралися каяком на море два юґославські молодці і більше не вернулися з прогульки. Хлопці стали жертвою акул, що появилися масово на Адрійському морі і пожерли недавно одну дівчину біля Сушаку. Юґославська влада наказала, щоби кружляк „Дубровнік" рушив на виправу проти людоїдів.

ОЖИВИЛИ „МЕРТВОГО" ПСА.

С. Брюхоненко перевів перед ученими в Москві, що зїхалися на Міжнародній Конґрес фізіольогів, досвід із псом, якому вимпомпувано кров і якого узнано мертвим. По 10 мінутах впомповано псови назад кров при помочі спеціяльного апарату, винайденого Брюхоненком, і пес зачав дихати. Брюхоненко твердить, що тим апаратом буде можна оживляти людей, що померли випадково через утоплення і т. п., як теж буде можна переводити безкровні операції.

УКРАЇНСЬКИЙ СВЯЩЕНИК ЗНЕХТУВАВ РІДНУ МОВУ.

Дня 9. липня ц. р. перед окружним судом з Чорткова на виїздній сесії в Заліщиках відповідав о. Микола Гаевий, парох з Бедриковець, повіту Заліщики, з цілою своєю ріднею за провину арт. 129 і 132 карного кодексу. Оборонцями в цій справі були адвокати д-р Степанович і д-р Гурко. Перед самою розправою після виликання справи підступив д-р Гурко до о. Гаевого і тихцем звернув йому увагу, щоб не знехтував права вживання української мови в суді, на що дістав запевнення, що буде зізнавати по українськи. На диво однак підчас цілої розправи він зізнавав і давав усі вияснення в польській мові, а за ним пішла його жінка і сестра жінки. Тільки четверта обвинувачена, їх кухарка, хоч римо-католичка, зізнавала по українськи. Випадало й оборонцям виголошувати оборонні мови по польськи, одначе оба оборонці цього не зробили і промовляли по українськи. В таке прикре положення ставить українську палестру преставник гр.-кат. духовенства. — („Діло").

ПЕРЕД ВИБОРОМ ЦИГАНСЬКОГО КОРОЛЯ.

До Тернополя прибула в останньому часі численна циганська родина Квеків і розташувалася на міському оболоні. За нею надтягає щораз більше інших родин, щоби взяти участь у виборі нового короля Циганів. Кандидатом є Михайло Квек, хоч можливе, що виберуть знову Василя Квека, що був досі циганським королем.

АРЕШТУВАННЯ НА ВІДПУСТІ.

В Краснопуцці, пов. Бережани, поліція арештувала кількох молодих Українців, що прийшли туди на відпуст. Між іншими арештовано студента Богдана Мельника з Мшановець, зборівського повіту.

ВОГНИСТА КУЛЯ ВЕЛИЧИНИ ГАРБУЗА.

Над Петроградом пройшла страшна громовиця. В одній хвилині з хмари випала вогниста куля величини великого гарбуза, яка викидала блискавки на всі сторони. Вогниста куля впала на дерево і розторощила його в дребезги. Притому були оглушоні громоти.

СМЕРТЬ З ПЕРЕЛЯКУ.

В селі Галинка, пов. Білосток, хтось кинув великий камінь до хати господаря Єльського. Почувши брекніт шиб, донька господаря втекла з хати і сховалася до стодоли, де вмерла з переляку.

УРЯД Є РІШАЮЧИМ ЧИННИКОМ ПРИ ВИБОРАХ У ПОЛЬЩІ

ЛЬВІВ. — „Діло", яке обстоює українську участь у виборах до польського сойму і сенату, пише в статті „Виборчі перспективи", що за вибори і їхні наслідки відповідає польський уряд. Між іншим читаємо там таке:

„Черговим рішаючим чинником при теперішніх виборах буде понад усякий сумнів адміністраційна влада. Правда, формально на підставі самої теоретичної аналізи виборчих законів цього доказати не можна, але для кожного є ясна сучасна політична дійсність, що свідомо й отверто робить адміністрацію всевладним чинником у житті держави та громадянства. Відомий є і активний, боевий, психічний характер людей, що нині є при владі. Такий же є характер громадських організацій, на яких спирається уряд. Ці всі моменти треба ясно й рішучо ствердити, особливо в цей саме мент, коли в періоді між 4 та 14 серпня остаточно вирішуються кандидати майбутніх послів. Не для критики положення, що його витворили для нас нові виборчі закони, бо така критика булаб тепер недоцільна, говоримо про це. Йде нам про підкреслення далеко важнішої річи, а саме: вияснення справи відповідальности і за самі вибори і в наслідках за ввесь уклад національних взаємовідносин на нашій землі. Хіба не підпадає сумнівови у світлі наших міркувань те, що цю відповідальність треба ясно віднести до тих, що взяли на себе активну й вирішну ролю при нинішніх виборах".

РОЗБИТТЯ ЗПРИВОДУ ВИБОРІВ.

ЛЬВІВ.—Вибори до польського сойму і сенату розбили не тільки польське громадянство, але й українське. Те останнє поділилось на два табори: один є за участь у виборах (УНДО й Українська Народня Обнова), а другий табор (націоналістичний і соц.-радикальний) заявився проти участи.

З КОНЦЕРТІВ У ПАМЯТЬ ШАШКЕВИЧА НА РІДНУ ШКОЛУ.

ЛЬВІВ. — Рідна Школа влаштовує в серпні б. р. низку концертів у память Великого Пробудника М. Шашкевича, при допомозі й силами членів-богословів Духовної Академії у Львові. Хор зложений з найкращих співаків. Дохід з концертів призначений на Рідну Школу. Богослови жертвують труд і працю безкорисно.

ПОЛЬСЬКИЙ ПУБЛІЦИСТ ПРО МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО.

ВАРШАВА. — Консервативний часопис „Час" помістив статтю про митрополита А. Шептицького зпід пера відомого польського публіциста Мечислава Прушинського. Стаття написана з нагоди 70-ліття уродин митрополита. Автор стверджує, що польська преса цілком поминула мовчанкою цей ювилей. Каже, що польське громадянство не розуміє ролі митрополита Шептицького в українськім житті, ні не знає про великанські заслуги греко-католицької церкви для українського народу. Автор стверджує, що ніодин польський церковний достойник в епосі національної неволі не придбав собі серед польської суспільности такого великого й однодушного авторитету, яким від кількадесятьох літ користується митрополит Шептицький в українській суспільности. А далі пише таке:

„Митрополит Шептицький — людина, яка добачує своє історичну місію в сповненні близької Римови ідеї поширення католицької віри на сході, на наддніпрянській Україні. І ці реліґійні моменти завжди панують над політичними моментами в діяльности митрополита".

Прушинський намагається далі переконати польське громадянство, що митрополит Шептицький не є ніяким ворогом польського народу, ні польської держави, та що він є теж і проти терористичної акції.

ЛУГОВЕ ЮВИЛЕЙНЕ СВЯТО.

ЛЬВІВ. — У неділю, 4-го серпня, відбулось у Львові свято 10-ліття Лугової Організації. В поході, що переходив вулицями Львова, було пять орхестр. Репортер „Діла" подає, що в поході було точно 2,086 луговичок і луговиків. Офіційне свято відбулося в Луговому Городі. Там відправлено полеву Службу Божу, а ігумен ЧСВВ о. Лучинський підніс у своїй проповіді таке:

„Бажаю тобі, „Луже", сповнити гідно своє завдання супроти Батьківщини! Любіть свою землю, своє небо, свої села, ріки, що ними плинуть сльози народу, свої могили й традицію. Любов — це перший обовязок вашого статуту".

Це був ювилей нових Лугів, тих, що належать до урядового „пшиспособєня". Згадуючи за те, „Громадський Голос" називає цей ювилей невдалим. Пише, що це була „церковна манїфестація, а не показ фізичної сили".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ПРО ЗАПОВІТИ

Знаємо, що серед нашої іміграції в Америці були громадяни, що навіть зачислялися до передових, що доробилися кількадесять-тисячного, а то й сто-тисячного майна, повмирали і поволі й по тім майні й по тих людях — сліду не знати. А чейже могла би була залишитися по них вікова памятка, яка продовжувала би память про їхнє імя і їхню працю, а разом з тим продовжувалаб наше національне існування в Америці чи допомагалаб здійсненню наших культурних, національних, чи державницьких змагань.

Оте мали ми на увазі, коли недавно писали про запис польського офіцира й учителя Мончинського на допомогу збільшуванню польськости міста Львова і Галичини. Знаємо, що про ту польськість аж надто добре дбає польська держава, що польонізує нашу рідну землю, і то як на глум за стягнені з українського населення податки. Та видно, що Полякам іще й цього замало. Вони ще приватно записують великі суми на закріплення польщини на наших землях. Та коли так роблять Поляки, то щож доперва повинні робити Українці, яких навіть культурне життя позбавлене майже цілковито державної допомоги?

Та є і між нами люди, що розуміють цю справу. Є такі між селянами, є такі між робітниками і є такі між інтеліґенцією. Вистарчить тільки пригадати великий запис на Рідну Школу, зроблений недавно померлим Ілією Кокорудзом, головою Рідної Школи. Або згадати за недавній запис д-ра Якова Турина з Відня, що прожив більшу частину життя на чужині та з чужинкою одружився, а виховав діти в патріотичнім українськім дусі і свій тяжко запрацьований гріш призначив на уфундування ремісничої бурси в Тернополі. А ось тепер надходить до нас вістка про смерть і похорон нам добре відомого бл. п. Івана Бородайкевича, що перебув 15 років в Америці й тут, не зважаючи на старий вік, живо цікавивсь усіми проявами нашого народнього життя. Пишуть про Покійного, що записав ціле своє майно в селі Бортниках: 9 морґів поля, хату й три сади, а крім цього ще й готівкою 6,430 зл. Кружкови „Рідної Школи" в Станиславові. І то записав з таким бажанням, щоб Рідна Школа використала це майно на оснування господарської школи для дівчат, деб наші сільські дівчата вчилися куховарської штуки й зразкового домашнього господарства, або на оснування захоронки для малих дітей, де фахові вчительки виховувалиб дітвору для добра української нації. Ось зразок життя і смерти свідомого українського робітника!

Згадуємо за ті справи, бо записів треба нам і тут в Америці. Бо й тут треба нам наших шкіл, наукових інституцій, музеїв і т. п. І треба фундаторів на такі цілі.

О. С.

21-ША РІЧНИЦЯ ВІЙНИ

Люди малодушні і конюнктуральні політики переконують, що світ, уладжений в 1919 році у Версалії, стабілізується. Що в Версалії положені його остаточні підвалини. Мріяти про їх зміну — марна праця.

Тимчасом конфлікт Італії з Етіопією нагадує, що 21. рік — в історії людства завеликий час, щоби в нім міг утриматися який би то не був порядок, а особливо такий „милий", як той, що ухвалили переможці по укінченні світової війни.

Правда, Росія перейшла в табор антиревізіоністів, в табор ґарантів Версаю. Але це не стримало і не стримає шаленого поступу ревізіоністичної думки, яка змагає повалити закони Версаю.

Одну з тих спроб — як я завважив — представляє виступ Італії, яка, покищо в Африці, прагне зліпити усталену у Версаю мапу. Другою такою спробою є недавній — а властиво вічний — конфлікт Данціґа з Варшавою. Наскільки ця квестія є дражлива, свідчить факт, що конфлікт цей раз-у-раз оживає, не зважаючи на свіжо заключену німецько - польську приязнь. Дальше — квестія повороту Габсбурґів на австро-угорський трон, вічно поборювана і вічно актуальна, яка набрала ще більшої актуальности в звязку з заанґажуванням Італії в Етіопії і розмахом гітлерівського руху в Австрії. Дальше — чеська проблєма, проблєма мініятурової колишньої габсбурської монархії, проблєма штучної републики, зліпленої з Чехів, Словаків, Українців, Мадярів і Німців, з яких тільки Чехи зацікавлені в існуванні тої републики; проблєма, яка стане на ввесь свій зріст при першім міжнароднім конфлікті, як стала на свій цілий зріст проблєма багатонародньої імперії чорно-жовтої в 1917 році.

А потім ідуть проблєми — македонська, болгарська (брак доступу до Егейського моря), хорватська, не говорячи вже про найважнішу — українську (разом з корельською і кавкаською) і не згадуючи про великий комплєкс азійських проблєм — манджурської, монгольської, туркестанської, сахалінської, Забайкаля і російських володінь середньої Азії.

Всі оті проблєми, які — здавалося — остаточно були вирішені в 1919 році щасливими переможцям — ледви минуло 21 літ від вибуху війни, а 16 від підписання миру — знов пригадують світови про своє існування; знову домагаються розвязання; знову — устами міліонових мас — кричать про потребу ревізії усталеного „статус кво".

Світ, байдужий світ, забуває при них. Але ось нагло виступить якийсь-там данціґський конфлікт, або претенсія Італії в Африці, або нові репресії Москви на Україні, — і знову чорна небезпека війни повисне над заколисаним ілюзіями світом.

Цей світ ніколи не успокоїться, поки ті дражливі квестії не будуть розвязані. В світі завше одні ростуть вгору, другі падуть униз. Побиті знову домагаються волі і влади. Такий закон життя. В дану хвилю — в хвилю наступаючої ревізії „статус кво" — цей закон сприяє нам. Лише треба вміти таку хвилину використати і не дурити себе вірою в стабілізацію. Не пристосовуватися до „статус кво", а змінити його. Ось таке мусить бути наше завдання дня.

СОВЄТИ В АМЕРИЦІ

Ведеться спір, чи треба страхатися комуністичного руху в Америці, чи ні. В ґазеті „Ню Йорк Геральд-Трибюн" з 5 серпня ц. р. помістив Арчибалд Стівенсон допис з твердженням, що немо чого боятися Совєтів в Америці, бо американське населення це не русскі мужики. На це відповідає Мейбел Пірсон Смит у дописі таке:

Коли хочемо виратувати американську републику, то на це треба приготовитися. „Вповні розумію, — пише вона — що американський нарід це не русскі мужики. Але втому часі мешканці Росії таксамо не інтересувалися переворотом, як і ми тепер. Тому російська революція була доконана впродовж 6 годин. Перші впали жертвою багачі й інтеліґенти".

Рекатор журналу „Національна Република", Волтер Стіл, як урядовець патріотичної орґанізації „Американська Коаліція" у Вашинґтоні, написав для конґресу доклад, у якому подав до відома такі факти:

1. Під теперішню пору є в Америці 6 разів більше членів комуністичної партії і її ріжних розгалужень, ніж було в Росії в часі большевицького перевороту.

2. Є два рази більше членів комуністичної партії і її союзників, ніж є тепер комуністів у Совєтах.

3. Є понад 610 краєвих комуністичних і посвоячених орґанізацій в Америці з тисячами стейтових та місцевих відділів.

4. Є понад 300 ґазет і журналів большевицьких в Америці в ріжних мовах.

5. Річно видається міліони книжок і брошур на найріжнородніші теми, але з большевицького становища написаних, щоб напровадити людей на большевицький спосіб думання.

6. Школи й каледжі, літні табори й тисячі молодечих клюбів є пересякнені революційним рухом.

7. Нараховують, що комуністичні орґанізації видають поверх 6,000,000 долярів річно в Злучених Державах на викликування страйків, навчання клясової ненависти і пропаґанди громадянської війни, яка має допровадити до скинення теперішнього уряду і захоплення влади для американських совєтів.

Крім того ще мій особистий досвід: Недавно був я на зібранні студентів літніх університетських курсів. Це були переважно вчителі та вчительки ріжних шкіл з усіх кінців Америки. Між ними три вчителі, що дістали запомогу з прилюдних фондів на покінчення таких курсів, отверто голосили переміну теперішнього американського ладу на совєтський, і їх оплескувано завзято. До того дав нагоду перший промовець, котрий сказав, що в совєтській системі кожний учитель дістане платню пять тисяч річно. Пять тисяч чого? Мабуть рублів! На тому зібранні збирали підписку одного жрналу, але під умовою, що перше його число появиться в жовтні, наскільки до цього часу не вибухне в Америці революція. В багатьох школах підписуються учні з таким поздоровленням: „Ваш за революцію".

Виходить, що назагал Американці не розуміють усіх тих небезпек, або їх собі легковажать.

Легкий докір.

— Скажи мені, кохана, чи румяне лице є ознакою здоровля?

— Очевидно!

— Ну, то я мушу тобі сказати, що твоє праве лице є багато здоровіше від лівого.

З БОЙКІВСЬКИХ ЗЛИДНІВ

Бідні й сумні наші гори! Обдерті з лісів, тільки де-не-де верхи, покриті хащами та карловатим молодиком... Місцями росте скупо овес та „буля", зрештою сіро-жовтаво-зелені узбіччя гір, випалені сонцем, світять лисинами скель та неврожайні глинки. „На долах" золотіє збіжжя — Бойко на переднівку гине з голоду...

Про найпримітивніший зарібок і мови нема; нема вже що й витинати: ліси вивезено за границю, їхніж власники не дбали про плянову господарку, про заліснення гір. Тонку верству чорнозему змили дощі так, що навіть уже й вівці на голих скелях не попасе. Літник — біднота, що загляне в ці гори, заробити не дасть, сам хоче дешево перебути літо. Голод і нужда гонять Бойка „на доли", шукати праці.

Гостинцем від Старого Самбора, немов процесії, тягнуть Бойки „на доли". Одяги їх — не знівечені міською тандитою; не стати їх на „купчу". Все на них домашньої роботи таксамо, як носили їх предки віками. На плечах у плахті „ощіпок", у руці серп. Ідуть гуртками по 10—50 людей „на доли" жати не своє. Майже виключно самі жінки, від 12-літніх дівчаток до старенських похилених тягаром життя ґаздинь. Йдуть приспішеним кроком, щоб іще перед вечором зайти до Самбора.

Збірний пункт у Самборі для них, це Церковна Площа, де, мовби на ярмарку якім, скитаються під голим небом, помучені, голодні, з пораненими ногами. Раненько йдуть дальше в світ, за працею. За 20—30 сотиків денно й за нужденний харч готові працювати від сходу сонця до пізного вечора, коби тільки заспокоїти голод. Їх мрія — вернутися до дому з кількома злотими, найчастіше призначеними на заплачення податку й таким чином уратувати одиноку коровину-живительку з рук коморника.

Скільки в очах тих бідаків розпуки, якщо, не вважаючи й на найскромніші свої вимоги, не можуть знайти праці! І ощіпка вже нема, до дому далеко, заробити годі, нема де й як.

Шіснацять-літній хлопець-Бойко просить праці. „Я не жебрак — каже з піднесеною головою — я буду працювати хочби й за харч; одяг у мене є". Так, має на собі подрані штанята, на плечах сорочка, а в ній більше лат, як первісного полотна. З трудом удалось знайти для нього „посаду" в кухні ресторану за... відпадки зі стола; а він щасливий, бо не відчуває голоду...

Тисячі Бойкинь вертаються без нічого до дому. Помучені, виголоджені, зі смутком і жахом у серці — роботи нема! Бідний рільник наш „на долах" теж не всилі заплатити цих 20 ґрошів робітникови; сам працює з родиною. Багато дворів не хочуть прийняти нашого робітника, хоч спроваджений зі заходу менш видатний у праці, а більш вибагливий. Бойко вертається в свої гори без соли, про яку так довго мріяв у „хижі".

Ось сумний образ життя Бойка на переднівку, Бойка, твердого й вірного сина своєї землі. — („Новий Час").

Д-р В. Кобільник.

Завість.

Пан Гичка стрічає знайомого.

— Скажи мені, друже, як довго вже ти жонатий?

— Шість літ...

— Чи ти є часом зависний?

— Все!

— Чому?

— Я все завидую нежонатим.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

— 28 —

Але мову його передали народні висланці народові повністю. До цього ще долучив Матвій від себе, що гаразд би було, коли б люди поділились на ґурти і кожний такий ґурт вибере від себе одного відпоручника, а ті вже зпоміж себе виберуть двох чоловіків, які б вели все діло, бо не випадає ж воно впрост чередою такою до пана лазити...

Звичайно піднявся в народі рейвах та гармідер. Все заворушилося, загуло. Воно то має рацію Матвій, але як його отак візьмеш тай поділиш народ. Хіба за кутками. Запорозький куток окремо, Шинковецький окремо, Зарічці знов окремо, і так тих ґуртів із сорок наберерться.

Селяни не вміють робити щось отак, ні сіло, ні пало... Треба обміркувати, що і як, а тоді вже до діла підступай. Сім раз відмір, а раз відріж — говорить мудра народня поговірка. Мовляв, добре розжоване ніколи в шлунку не завадить... Але на це часу... Безліч йде на це часу. Матвій хотів було ще щось казати, але його перебив Мартин.

Цей „виступив" і заявив мирові:

— Обчество! Ніколи нам довго на цім голови сушити. Ніч на носі, а до того чого доброго і сльота пічнеться. Поки воно розібемось на ті гурти, поки се та те, то нас тут і ніч захопить і нічого не зробимо. Краще його одразу вибрати від усіх двоє, або скажемо четверо люда і хай роблять списки...

Він особисто пропонує доручити цю справу дядькові Матвієві. Чоловік він в цих справах битий і знає, що і по чому. Більше того: він переконаний, що ніхто так не обкрутить цієї справи, як Матвій. А що на це „обчество"...?

— Просимо, просимо! — почали обзиватися з гурту дубові голоси. — А так. Справді. Чого його ото товктись на місці, — і як загомоніли сотні людей нараз та ще й ріжними голосами, то вийшло щось, чого й сам дідько лисий не второпає... Але зо всього видно, що Матвія всі хочуть вибрати.

— Люди добрі! — почав Матвій. Послухайте, що я вам скажу. Ви ж всі добре знаєте, що мені тепер не випадає брати на свої плечі усієї ж праці. Хай йому чистець. Це ж не те, що було при купівлі Осовця чи Лебедщини. Тоді я по кілька десятин брав, мав клопіт з своїм, то в одно вже міг дещо й для інших зробити. Не те тепер. Я ж звязався купівлею десятини коло дому. Тепер я не знаю, чи то вистарчить на це все у мене соку. А як візьму тут що, то не більше пів десятини. Ну от і посудіть. Є мені рація вплутуватись так у це діло? Ні, я таки не можу. Радий би, та не можу. Хай це все перейме на себе дядько Мартин, або Дамян, чи Конон.

...і Матвій безпорадно розводить руками та знизує сутулуватими плечима.

Громада насупилась хвилевою мовчанкою. Дядьки почухували потилиці, попльовували... Видно — міркують. Воно то, либонь, мусіло б уже розпочатись, та на яку його ступиш?...

Гармідер, що буревіно, після таких мовчанок зривається, бо кожний надумавшись, хоче висловитись, заборсив справу ще дужче. Нарешті до слова прийшов старий Кальчук, що деякий час щось радився з Мартином. Це є високий, тонкий, довгошиїй, з орлячим носом дядько, що завше досить до речі міркував... Він виліз на якесь підвищення і глухим, горловим голосом почав, що, мовляв, коли громада щось хоче зробити, то ніколи товкти воду в ступі, а треба рішати діло. Тут, мовляв, є люди з обох частин села, „панської" та „казьонної",*) а це значить, що нам не тяжко розбитись на дві половини, а кожна половина хай вибере собі двох уповноважених. Ми тут не прийшли, щоб даремно пащекувати, але діло робити. Ось уже темніє, та й погода міняється. Хто його відає, що буде завтра. А тут ось іде про те, щоб вибрати нам двох, або чотирох людей. Як собі громада хоче. Коли ж дядько Матвій одмовляється, то є ще інші люди, але він так міркує: коли громада хоче, щоб був Матвій, то хай це виразно заявить... Коли ж дядько Матвій чується для себе не в силу задарма працювати й сперечається, то по мойому має рацію. Хто б з нас хотів на себе переймати чужі клопоти і нічого за те не мати. Нас тут кілька сотень люду, а чоловік бере тільки пів десятини. Ото ж, люди добрі, хто до чого, а ми до діла. Діло завше потрібує ділових людей, а Матвій мужик з толком. Як собі хочете, але він вважає, що людям оплатиться все, коли б навіть наш вибір був звязаний з деякими видатками. Ви подумайте тільки, як вів він справу з Лозаревичем. Хто то знає, той скаже, що я кажу правду. А що мав за те? Крім ріжніх страт — нічого. Навіть доброго слова подяки не дістав. А скільки то треба походити, часу згаяти, витратитись. То до Житомира, то до Києва. Хто це все робитеме? Ну? Що ж люди мовчать? Правду кажучи, воно нікому охота оббивати панські пороги, та що поробити? Хтось таки мусить. Він рубає просто. Дядько Матвій піде. Але за це мусить бути йому заплата. Сам він хоче брати пів десятини, а наше товариство має додати йому другу півдесятину і шабаш... І як що всі згодні, то перейдімо на Шинківці до банку і там зробимо списки людей та підпишемо уповноваження. Згода? Ось вже тьма...

*) Поділ, що лишився від панщизняних часів.

Громада щось загула. Але тут десь чорти вирвали Мотрю Несториху. Ця низенька, грубенька баба, що виглядає на обтятий капустяний качан, вже давно поривалась з юрби, щоб щось сказати. Але до цього часу не прийшла до слова. І аж тепер вирвалась наперед і задзеленчала:

— Ой, Гсподоньку, Господоньку! І кому ми маємо клянятись, і кого просити? І на що ми маємо ще комусь землю викуповувати. Чи ж то у нас тих грошей стільки, чи не треба чого іншого, як Матвієві землю купувати? Ось так... Тому півдесятину купи, тому могорича, а тому те, а тому се, а собі облизня. Різало йома, ви люди, не знаєте, як помер мій Нестор, то лишив мені дві грядочки поля та копицю дітвори... А що я з тими бахурами?... А звідки? А як? Найстаршій — тринадцять, другому одинадцять, третій девятий пішов, четвертому...

— Тю на тебе, дурна бабо! Свят, свят, свят! Втихомирись, — загукали на Мотрю.

— Треба було менше по ночах, а більше вдень працювати — докинув хтось.

— Дурна, дурна! — верещала Мотря. (А голосок у неї високий, ріжучий). Завше дурна, коли йде про твою крівавицю... Не бійсь, он тому багатієві так на, а тобі ночами витикають... То є таке „правленія"...

— От-то-то! Вискочила одріпуха — перебила Мотрю баба Велітка. — Дуже ти тямишся у всяких справах, а борщу людського не вдаси зварити.

— Ох, мені, людоньки! — сплеснула руками Мотря. Дивись! А тобі що до цього?... Зубата яка! Тьху на твою голову. Я ще якогонебудь чоловіка за пояс заткну...

— Го-го-го! — зареготала юрба.

— Вже Несторові костурі забула. Як смикне тебе, то пищиш, а терпиш — докинув котрийсь...

Знов регіт.

— Стало бути, що тут бідній людині і слова „нидзя" сказати — вступився хтось за Мотрю.

А почувши це, Мотря своїм голосочком таку завела, що хоч вуха затуляй.

Іван Гуца, який десять років служив в якогось там графа за льокая, також слово вставив:

— Несогласни, несогласни... Не будемо комусь землі купувати. Досиль і своїх злиднів...

А одягнутий він у старосвітський, цегляної барви фрак... На животі ланцюжок мідяний теліпається. Годинник вже тому пять років, як не йде, лежить на дні у скрині, але ланцюжок ще цілком добрий...

Почалася справжня колотнеча. Мотря тарахтіла, розкидала куцими руками, била кулаком в кулак перед самим носом Велітки, такі кунштуки, що ой-ой, викидала. А Велітка і собі не пасувала. Обидві верещали, сукали одна другій дулі, але ні та, ні друга не знали, що кричать і не слухали одна другої.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Звіт з летунського свята.

Комітет Лутунського Свята, яке відбулося дня 7-го липня ц. р. в місті Клівленді, закінчив рахунки і проголошує фінансовий звіт, а також звіт зі своєї діяльности. Цілю Комітету було влаштувати свято і роздобути фонди, потрібні на закупно літака. Тому Комітет вислав до деяких громад в Америці і Канаді книжечки з проханням збирати жертви на закупно літака. Багато місцевостей відгукнулося на зазив Комітету і прислали свої жертви разом з книжечками. Багато однак не звернули ще книжечок, ані не переслали звітів із зібраних грошей. Віримо, що в найближчому часі вони їх повертають.

Свято вдалось і пройшло з великим успіхом під оглядом фінансовим і моральним. Комітет довів діло до кінця як слід і виконав своє завдання: **купив літак.** Вже два хлопці з летунської школи почали вчитися літання, а в короткому часі буде більше вчитися літати.

Комітет свідомий, що без попертя громадянства не був би довів розпочате діло до кінця, тому то на тому місці складає щиру подяку всім тим, що з Клівленду і ближчих та дальших міст загостили на наше Велике Летунське Свято і своєю присутністю його звеличали, як теж тим, що зложили жертви.

Загальни прихід виносив $1,375.00, а загальний розхід (включаючи купно літака $1,350.00. В касі осталося $25.00. Крім того ще належиться з книжечок і деклярованих грошей певна сума грошей. Це буде проголошене по стягненню решти книжечок і грошей.

Жертвували по $5: Ф. Ольховий, П. Головчак, М. Щепко, М. Рурич, М. Голубець, пані Пацьорка, М. Шалапій, Ю. Коваль, М. У. Н. (Йонґставн), від. 295 У. Н. Союза (Акрон). Пані Розоміло $3.00. По $2: А. Гевусь, В. Пулк, А. Котович, П. Врубіль, В. Бзовий, І. Третяк, М. Колодій, М. Філяс, І. Івахів, Й. Боґус, Ю. Гірняк, Д. Шмаґала і М. Яцишн. О. Качмарик $1.50. По $1.00: О. Зепко, Й. Лазірко, М. Мікловська, Н. Миґас, А. Сендега, пані Орестинська, Н. Вівчарська, М. Кравчук, А. Кобилянська, М. Лазута, К. Махнач, Г. Коростень, О. Бойко, О. Брикайло, М. Ярош, К. Любінська, Й. Мідь, І. Кривий, Л. Чупій, О. Проців, В. Базар, В. Яцишин, П. Коваль, Ю. Якибюк, М. Зарічна, Т. Павлина, Т. Добуш, С. Чубінська, І. Любінський, М. Маковський, А. Палівода, Н. Страп, М. Бісядецька, В. Цвірчак, І. Улан, К. Бузько, М. Ґніт, А. Павлюк, П. Модний, М. Лежан, М. Притуляк, П. Пацула, Ю. Токар, Й. Диркач, В. Кокоч, К. Галамай, Т. Свистун, М. Бучуляк, М. Волянська, К. Курч, І. Гурин, С. Жеруха, П. Полевчак, К. Ґабрська, М. Козир, К. Ділай, А. Мельник, Т. Спітак, М. Кліщинський, А. Дикан, Н. Бусько, І. Гой, Т. Сорочак, М. Олексик, А. Сорохман, І. Волянський, М. Бурко, С. Форемний, А. Колода, М. Федорчак, П. Різун, Т. Диркач, І. Галущак, М. Сорочак, М. Біґановська, М. Роман, М. Пелех, Й. Ціхоцький, М. Ціхоцька, А. Бойко, С. Сушельницька, Р. Юрчак, Ю. Возьна, К. Ґавронська, А. Соляр, В. Пендур, А. Ґойс, С. Котович, І. Ільків, І. Ярочко, М. Сентій, І. Пашковський, М. Зузик, К. Цепко, В. Женчак, І. Семенчук, А. Угрин, Г. Василь, І. Капраль, І. Касіян, В. Шило, М. Шило, І. Заяць, Я. Павлишин, Т. Юрків, М. Кузів, І. Сподар, К. Бобечко, В. Кобилянський, Н. Задорецький, К. Яворський, І. Бдзіль, Брикайло, Павлович, М. Ліско, К. Чумак і о. Запаринюк. Дрібними датками $5.80.

Жертводавці, які зложили на книжечки, будуть проголошені по стягненню книжечок на протязі кількох тижнів. Тому просимо всі громади, які мають у себе книжечки, щоб їх звернули і тим чином дали спромогу комітетови закінчити зі збірками.

За Комітет Летунського Свята:

Іван Бурян, голова,

Володимир Бльондиненко, секретар,

Григорій Брикайло, касієр.

М. Костишин.

РАНОК.

Блакит сіріє в густих мраках,
Темрява гасне, тільки десь
Дзвін бе дванацяту годину,
Вістить, що день біжить в гостину,
Немов на крилах він несесь.

З роси краплини мов коралі
Блестять на личеньках квіток,
Діброва пишна мов у чарах,
Демон пропав в нічних примарах,
Красою вквітчаний ранок.

З джерела водиця кришталька
Пливе свобідно до ставка,
Гуляє вітер холодочком,
А там, далеко під горбочком,
Стежинка вється здовж садка.

Пташина, скачучи, співає,
Мов шле ці пісні в небеса;
Кругом дрімучі ліси, бори,
Широкі землії простори
Пестить в обіймах ця краса,

Пестить і сумно поглядає
На світ широкий, на людей,
Що рвуться встати до обнови,
Та брак ідейної любови,
Бо в сні дрімає дух живий.

Дріма, проспиться, встане, встане,
Коли на сполох вдарить дзвін.
Його не вдержиш на припоні,
Щоб лиш хватив за меч в долоні
Як лев в змагання піде він

За край, за волю, кращу долю.
Бо меч в руках — це вірний друг:
Тоді зранена встане мати:
Землі не буде в нас орати
Чужий модерний клятий плуг.

Розмова.

Одного добродія посадили при одібіді коло досить поганенької сусідки. Як він не старався почати розмову, якось не йшло. Врешті почув з другої кімнати звуки фортепяну. Врадуваний питає сусідки:

— Ви граєте на фортепяні?

— Це не я, — відповідає сусідка, — це хтось у сумежній кімнаті.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ТЕХНІЧНУ ШКОЛУ В ПЕНСИЛВЕНІЇ.

Є тут в Америці, в стейті Пенсилвенія, висока технічна школа, найбільша не то на цілу Америку, але й на цілий світ.

Ця школа принимає учеників два рази в році на таких умовах:

Кандидат мусить бути не старший від 17 до 21 років, мусить бути 5 і пів стіп високий, фізично здоровий, мусить покінчити гай скул, у якій побирав курс математичний (то є від альґебри до триґонометрії), мусить бути моральний, бо до просьби про приняття мусить доложити свідоцтво моральности, котре мають потвердити два громадяни з місцевости, в якій кандидат жиє.

Кандидата покликають по зголошенню 2 рази до іспиту. Перший раз до іспиту математики, а коли кандидат перейшов іспит математичний, тоді покликають знову до іспиту фізичного; коли кандидат перейшов і цей іспит, тоді по яких 2 тижнях покликають до школи.

Перший рік праця від 4 годин денно до 5, а 3 години денно до школи. За час праці платять на початку 35 центів і так поступнево аж до 70 центів.

Наука треває в тій школі 4 роки і ця школа є філією Пітсбурського університету. По 4 роках науки можна йти до університету на 1 рік і дістати інжинірський диплом.

Отож хто хотів би набути вишколення власними силами, може до тої школи голоситися по інформації.

Знаю, що наш робітник-чорнороб в Америці не має грошей на високі школи. А цею дорогою, хто має добру волю як теж потрібні кваліфікації, може чогось добитися. Франко сказав: „Найвищі університети це — біда". Хто осягне науку своєю мозолистою працею, тоді знає вартість цеї науки і вміє її оцінити.

Заявляю, що тим чином не реклямую цеї школи, бо за це ніякої плати не маю. Але думаю, що є багато спосібних наших хлопців, для яких цікаво буде це знати. Хто хоче адресу тої школи, нехай пришле до мене свою заадресовану коверту зі значком почтовим, а я йому негайно пішлю адресу школи, куди кождий зможе віднестися по дальші інформації.

Michael Lulka,
Box 294 Sykesville, Pa.

ВИНАХІД САНІТАРНОГО ПРИЛАДУ.

(Подає Освітнє Бюро).

Скасування бляшаних смітярок, уживаних для викидування останків поживи з їх неприємними наслідками, як мушви, мурахів, смороду та гнилі з порозкиданих кусків харчу, передвиджене через винахід електричного приладу для мелення та видалювання таких останків дорогою кухонних умивалень.

Порушуваний малим мотором, полученим з хатнім електричним проводом, знаряд, зладжений компанією Дженерел Електрик у місті Скенектеді, стейту Ню Йорк, перемелює останки поживи на дрібні частинки та видалює з водою рурами до каналів без ніяких перепон. Усе, що остається з поживи, кости з мяса, кістки з овочів, тощо, перемелює машина, за винятком пляшок та бляшанок. Спроба цього знаряду цілий рік по багатьох звичайних домах не виказує слабої сторони. Всякого роду споживчі артикули легко здавлено, без найменшого утруднення. Не потрібно великої скількости води на змивання, а до вживання електричної сили пересічний кошт місячно виносить коло половину потрібного на хід елективного годинника. Товщі та масні останки згущується і вони переходять рурами без задержки та оставлювання осаду.

Поширення приладу означає кінець безпотрібних останків, згідно з заявою інжинірів зі згаданого підприємства, бо останки поживи не будуть мати можливости розкладатись або гнити та ставатись негідними відпадами.

Однак урядовці публичного здоровля у Вашингтоні не вірять, що це таке просте діло, як згадується. Федеральні та стейтові власти не будуть противитись заведенню такої методи, котра дає багато користей, але успіх буде залежати від двох місцевих важних чинників. Перше, чи рури каналізації перепустять без задержки такі видалини, а друге, чи збірні місця зможуть приняти такі викиди. У місцевостях, де відпади викидається до рік безпощадно, там можна примістити останків кілька разів більше.

Якщо закиди можна буде опрокинути, є можливість, що плян можна буде перевести в життя, не зважаючи на те, що кожний підчеркує, що це виключно льокальна справа для переведення в кожній громаді зокрема.

ФЛІС.

ДІТИ ПО ЗНИЖЕНІЙ ЦІНІ.

Китай справді можемо назвати найнещасливішою країною на світі. Довгі роки ця країна терпить наслідком ріжних живлових і суспільних нещасть: голоду, повіней, пошесних недуг, громадянських воєн, розбійництва, свобідної торговлі наркотиками. Крім того Китай займають останніми роками японські мілітаристи, що беруть собі найкращі околиці.

Шанґайська преса присвячує багато місця нужді китайських селян. Так нпр. у часописі „Шішінґао" зображена страшна нужда селян у провінції Чянці. В околиці Нанчану (головного міста цієї провінції) всі селяни без ріжниці жиють травою та корою дерев. Селяни, знищені неврожаями, податками й таксами, продають і вимінюють свої діти за харчі. Дівчат понижче 10 літ продають по 30 долярів, а 10—14-літніх по 50 дол. Торговці з Шанґаю, Ганкова й інших міст приїздять по цей товар, одначе дають половину ціни, при чому покликуються на велику подачу цього товару в усій країні. Багато селян, що не можуть продати своїх дітей, покидають їх і втікають зі села.

Совєтський гумор.

— Чим скінчиться панування пролетаріяту в Росії?

— ??...

— Хочете знати, то прочитайте взад: молот серп.

В. Цібазо.

МІЙ ПРИЯТЕЛЬ ЯНЬ

Щоби сполювати янцетського заяця, або кілька фазанів, треба піти бодай до Ваньду, коли кому задалеко вибиратися в Чінкіянські гори на дикі кабани.

Зате Ваньду має святиню, трицять сім чаївень — у кожній хаті одна — та дорогу вкриту глибоко пилом. Потім треба ще йти три години ланами капусти та бавовни, щоби... нічого не сполювати, або нужденного рижового вужа.

Нараз зпоза горбка, що тут порозкидані, виринув височезний Китаєць, наче виріс зпід землі. В короткій синій кацабайці, в полатаних полотняних штанах і повстяних чоботах із грубими підошвами. В руці наче ґазова рура, якої один кінець залютований оловом. В олові виверчена діра до запалювання. Ріжок з стрільним порохом і гаманець зо шротом баламкались Китайцеви збоку на бамбусовому шнурку.

— Хай небеса обдарують тебе багатими полями, а твою жінку товстими хлопцями! — привитався Китаєць увічливо та давай зараз відказувати на японських мисливців, страшно проклинати їх, що в усій околиці вистріляли всіх птахів до одного.

— Давніше, пане, перепилиці ловили ми сітями, далебі, були й фазани... — І при цьому поглядав він зпід лоба на мою дубельтівку.

Я натягнув курок і показав йому механізм.

— Вісім центів така одна патрона — пояснював я йому саме, як високо надлетіло стадо перепелиць. Я вистрілив з обох дул, перепелиці полетіли далі.

— Вісім центів... вісімдесять... сто шістьдесять кешів і надурно! — дивувався Китаєць і став набивати свою руру грубо-зернистистим чорним порохом до половини. На це наложив зімнятий папір, пригоршу кремінців і знову паперову кулю, щоби кремінці, як буде стріляти, не висипалися.

— Вже готове! — сказав вдоволений, поклав на запальник трохи дрібно-зернистого липкого стрільного пороху — тай вже запалив цей ладунок льонтом, заки я ще міг побачити, до чого він прицілився.

Трицять кроків далі лежав янцетський заяць, а подіравлений, наче його молі подіравили — яких дванацять кремянців не видержить і найгрубша шкіра.

— Добрий стріл, — запримітив я всетаки ввічливо — одначе крісова куля зробила би далеко меншу діру.

— Так, пане, тобі добре, — зітхнув Китаєць і знову глянув сумно на мою рушницю. — Я також маю рушницю на кулі, та її дуло таке товстелезне, що як стріляю, то мушу мати помічника, щоби помагав мені.

— Та такий добрий стрілець, як ти, ах...? — Китаєць пізнав мене, як добре виховану людину, тому пора була спитатися його, як він називається. Він звався Янь-Аг-Кень. Та він і собі став допитуватися, хто я такий, хоч не безпосередньо, а окружною дорогою.

На такій гутірці ми знову зайшли до Ваньду. Тут Янь дістав за свого подіравленого заяця 30 мідяних центів, які дуже ґордо сховав у сорокатий гаманець з кораликів.

— Бачиш, пане, як лови вдержують чоловіка, й випєш зі мною чайник чаю!

Чаївня, то була кімната, велика всього пять квадратних метрів. І хоч кожний, хто хотів би вийти, мусів би переступати через наші ноги, то Янь дуже журився тим, щоби хто через помилку не взяв моєї рушниці, думаючи, що то паперовий парасоль.

— Ти знаєш, пане, як то буває в світі — вір лише своїм очам і своїй правій руці!

— Я тобі дуже вдячний, — відповів я. — Тому позволиш, що й я запрошу тебе на чай!

У „найліпшій" ваньдуській гостинниці господар з довгою косою подав печеного фазана, яєшницю, вепровину, потім печену качку, леґуміну, а вкінці риж.

— Стільки фазанів застрілив би я, пане! — показав Янь-Аг-Кень і витягнув руки, начеб хотів обняти ввесь світ. — Стільки фазанів твоєю рушницею!

Лице його було вже червоне, а фляцка „замшу", що перед хвилиною була повніська рижової горівки, вже ледви-ледви мала трохи на дні.

— О, ти напевно був би застрілив, приятелю — запримітив я та витягнув гаманець, щоб заплатити. Господар сказав собі заплатити 250 кешів; я дав 20 центів, що в Ваньду мали вартість 270 кешів і дістав здачі одного мідяного цента.

— Я був би застрілив і дикого кабана! — впевняв мій приятель, — хоч щоби сполювати кабана, треба зробити дорогу — цілий день. Та я боявся сказати це йому й без словечка притакнув. Янь глянув на мене зпід лоба. Був певно страшно пяний, хоч вперто манджав зі мною полем, бо вперся відпровадити мене до залізничої стації, а саме коротшою стежкою, якої я сам ніколи не найшов би.

— Так, приятелю, твоєю дубельтівкою я вбив би дикого кабана, а таксамо й муху, а про перепелиці, яких ти не вцілив, уже й не згадувати!

— Так, так — дуже добра горівка, ця „замшу"... — сказав я — дуже сильна... — і йшов далі, куди ноги несли.

Що на це сказав Янь-Аг-Кень, що тьопав за мною яких чотири кроки, не знаю. Нараз почувся пекольний вистріл, зараз же щось засвистало та засичало поміж кущами бавовни. Янь стояв мовчки, шарпав свою рушницю, наче впертого осла та кляв.

— Ну — помилка! — сказав я не дуже певний.

— Колиб я не мусів був так на тебе сердитися, то воно не булоб сталося, — сказав він понуро. — Бо як я тебе запросив на чай, ти був мій гість — пояснював він наморщивши чоло, наче намагався пояснити це все льогічно. — А потім ти запросив мене так ми сповнили взаємно обовязки. Отже я тепер уже міг розсердити тебе, що закинув тобі, що ти не розумієшся на ловах і не мушу собі докоряти, що не розуміюся на чемности. Та ти не хотів зрозуміти того, що рушниця ліпше спиcалася би в моїх руках, ба ти ще позволив собі ображувати мене. За цю недостачу чемности я мав би право застрілити тебе, та небо не хотіло того. Тепер ходім далі!

З цими словами пустився він у дальшу дорогу похитуючи зажурено головою.

До залізничої стації було ще добрих три милі.

— Ти не гнівайся Янь-Аг-Кене, що я не хочу більше забирати тобі часу — сказав я вкінці. — Тому бувай здоров і візьми цих двадцять центів на доказ, що я дуже ціню це, що зазнайомився з тобою!

З цими словами відрізав я йому гаманець із стрільним порохом, якого він уживав для запалювання ладунку та подав йому двадцять центів.

Потім пустився я скоро, а поза спиною мені наче мурашки пробігали.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА КРАСНА, ПОВ. КОРОСНО, Й ВСІХ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Наша Лемківщина переживає тепер найгірший гнет зі сторони польської окупації. Лемки на протязі свойого існування на Лемківщині ніколи передтим не зазнали того безправства, нищення українських шкіл, дитячих садків і всіляких кружків і всього, що тільки має українську назву. Польща старається знищити Лемків.

Як ми, Українці в Америці, не дамо нашим Лемкам помочі, то та частина землі перестане існувати як українська, а зробить місце Полякам, а польсько - українська границя посунеться на Бойківщину. Памятаймо, що найменша поміч, дана Лемківщині, скріпить силу й українського духа в народі.

В селі Красній, пов. Коросно, мають побудувати просвітню твердиню „Народній Дім", на суму коло $4,000, в якім має міститись читальня „Просвіти", кооператива, молочарня, фахова школа, канцелярія, заведення для старців і сиріт, помешкання для приїжджаючих гостей і виставова саля.

На ту ціль головний комітет односельчан села Красна, пов. Коросно, в Нюарку, Н. Дж., вислав $777 на руки комітету будови Народного Дому в Красній. Оплата від пересилки грошей $16.68.

Комітет односельчан села Красна, пов. Коросно, в Елківілі, Па., вислав через гром. Михайла Русенка $33 (оплата $1.25), а другою посилкою $81 (оплата $2).

Пані Христина Русенко (замужна Цепко) жертвувала зі свойого ліса дерева на суму $50. Вже половину з того вирубали, дали порізати на дошки й інші матеріяльи.

Добродій Василь Ґаздайка, директор торговлі в Берні, в Чехословаччині, подарував площу під Народній Дім у селі Красній.

Більша частина матеріялу вже звезена: 60,000 цеґол, 80 кв. метрів каменя, 75 кв. метрів шутру, 29 шест. метрів дощок, 20 шест. метрів тесаного дерева й 100 шест. метрів вапна.

Ще потрібно 40,000 цеґол, 300 метрів цементу, бляхи на покриття, дерева, дощок і інших матеріялів.

Комітет будови Народного Дому в Красній мав розпочати будову Народнього Дому ще з весною, але з браку грошей будови не розпочинав. Щоби розпочати й докінчити будову, потрібно 6,000 злотих, або $1,200.

Тому звертаюся до всіх Українців, українських Лемків, а переважно до односельчан села Красної, щоб доложили всіх старань і перевели збірки по своїх громадах, влаштували балі, фестини і т. п. Ті, котрі вже багато зробили, й ті, що нічого не зробили, хай беруться всі до спільної праці, хай наші імена будуть записані на памятку будучим поколінням в памятній книзі у великім Народнім Домі в селі Красній.

Прошу комітети на місцях вислати до комітету будови Народного Дому в Красній усі зібрані гроші, щоби вони розпочали негайно будову, бо матеріял, який є звезений — гниє і нищиться.

Степан А. Пельц...

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим подаємо до відома громадянству з Гемпстед, Л. Ай., і околиці, що в **неділю, дня 8-го вересня ц. р.** Українська Прав. Громада враз з церковним Братством, Сестрицтвом і Хором улаштовує **УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ** в зеленому гайку В. Пащака на JERUSALEM AVE., EAST HEMPSTEAD, L. I., N. Y.

В той день, в годині 10:30 рано відслужиться в гайку **Полева Служба Божа**, відтак обід смачних страв, приготований Сестрицтвом Преч. Діви Марії. Після обіду відбудуться товариські забави, гри, перегони, танки, концерт, а відтак танці і забава для усіх аж до пізної ночі. Буде також знята фільма (MOVING PICTURE).

Отсею дорогою просимо всіх Українців і Українок цілого Лонг Айленд аж по місто Ню Йорк, здержатись в той день від ріжних імпрез і прийти на наш перший Український День в Гемпстед, Л. Айленд, Н. Й.

195 **Комітет.**

ВІСТИ З БАЗАРУ „СУРМА"

103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Недільню радіо програму у годині 3-тій пополудні передано під заряд молодому студентови Львівського Університету, відпоручникови Лемківської Комісії т-ва Просвіта, Михайлови Дудра, що приїхав з краю пару місяців тому. Він буде сам провадити українсько-лемківську програму що неділі, спеціяльно для виходців з Лемківщини. Вже було дві програми. З його говору видко, що є заінтересування. Сподіємось, що українсько-лемківська програма буде мати ліпший успіх, як лемківсько-російська; що її пробували тут вести вже кількома наворотами. Поживемо — побачимо.

Кілько людей зайде до склепу Сурми, кілько їх запитати, всі мають інтересні спомини. Як зачнуть розказувати, то хай сховаються ті герої з календарів Приятель Жовніра. Але треба їх питати, щоб розказали, а то ані не думають, що для когось ті їх переживання цікаві.

Франко Когут з Підволочиськ, був також учасником Зимового Походу 1920 року. Він один з Галичан є тут. Читав в тих вістях про Козака Звязку, і прийшов по його точну адресу, хоче з ним побачитися та поговорити про ці пригоди.

Михайло Бігун, молодий Американець, накупив собі річей в Сурмі, бо їде на студії університету в Сиракюз. Розалія і Марія Флейтуна, Катерина і Михайло Райтаровські з Гудсон, Н. Й., в неділю приїхали в компанії ще і з Американцями, накупили вишивок, ниток, канви, взірців, карток та книжок до представлення на цілий сезон. М. Р. є предсідником українського хору в Гудсон; кажуть, що тому він так добре розвивається.

Молоденька панна Анна Козак з Пітсбурґ, Па., котра тепер перебуває на вакаціях в своєї тітки п. Юлії Зярської в Елізабет, обі загостили до Сурми. Молода панночка, дочка нюйорської обивательки, співачки з хору Гундича, Катерини Дуб, цікавиться всім і всіми, що її мама тут цікавилася. Яблоко від яблоні далеко не відкотиться. Які родичі, такі діти.

Повідомляємо шановних слухачів радіо-програми Сурми, що більше на радіо „Івасика" не буде. Бувший „Івасик" скінчив 21 років то став дорослим чоловіком; від тепер можна буде його розпізнати як „ВУЙКО ІВАН". Він помагає провадити недільню радіо-програму добродієві Дудрі, і хто хоче його послухати, то хай наставить своє радіо на стацію W.H.O.M. у годині 3-тій пополудні.

Кожної суботи у годині 2:45, а в неділю в 3-тій на програмі Сурми буде грати новозорґанізована орхестра сестрами Галею і Емілією Єдинак.

Давно вижиданий, всіми Українцями вичікуваний РАДІО-БАЛЬ СУРМИ відбудеться в неділю, 22-го вересня. Ввсім гостям раді! (Огол.)

Маркірант.

Жидок удає при військовій поборовій комісії глухого. Лікар виймає годинник і прикладає рекрутови до вуха.

— Чуєте що?

— Нічого, — відповідає хитрий жидок.

— Зовсім слушно, відповідає лікар, бо годинник не ходить, і записує: принятий.

„ВАСИЛЬ ЗАХАРОВ" ДАЛЕКОГО СХОДУ.

Тихо та скромно похоронили недавно в Пекіні одного з найбагатших, а рівночасно найбільше загадочних людей на Далекому Сході, китайського міліярдера Лян Гардуна. Китайські та японські часописи називали його „Василем Захаровом Далекого Сходу".

Лян Гардун оставив багато соток міліонів долярів, які призначив для одинацятьох синів і ріжних добродійних товариств у Китаю.

Лян Гардун прийшов свого часу до Китаю з Баґдаду. Чи він був Араб, чи якої іншої національности, ніколи неможливо було дізнатися. Як молодий хлопець ходив по Пекіні за прошеним хлібом. Пізніше став нічним сторожем у Шанґгаю. Свої невеличкі ощадности вложив у якесь торговельне підприємство, яке небаром упало. Коли піднісся трохи фінансово, став Лян Гардун спекулювати на біржі й тут щастило йому. Як вибухла світова війна, Гардунове майно виносило вже кілька міліонів долярів і його вважали найбільшим багатієм у Китаю.

У тих часах ніхто не знав, чим займався Гардун.

Ще давніше оженився Гардун із Китайкою та мав розкішну палату в Пекіні й 900 слуг і служниць. Із жінкою не мав дітей, тому взяв одинацять китайських хлопців за своїх синів.

Кожна китайська влада згадувала Лян Гардуна з великою пошаною. Кажуть, що він заробив велитенські гроші головно після світової війни, коли в Китаю лютувала громадянська війна. Він продавав рівночасно амуніцію одному та другому противникови. Всі влади в Китаю, міністри й ґенерали, вищі державні службовці й інші визначні люди старалися здобути ласку у Лян Гардуна.

Певний знак.

— Чи вашій жінці подобалося щонебудь у новім журналі мод?

— Думаю, що так, бо лежить у спазмах.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На допомогу українським студентам.

Бувшим ученикам Рідної Школи, які тепер вчаться за границею, прийшли з допомогою: А. Баран, Й. Грицей по $2; Н. Доскоч, Г. Яворівський, Т. Скульський, Т. Чіп, Т. Дудчак, Кулинич, І. Паликій, М. Коцай по $1; Т. Гураль, М. Черкавський, М. Гураль, В. Теодорович, П. Боднар, К. Ґулай по 50 ц. Разом зібрано $15, котрі вислано через Обєднання до Югославії.

М. Іванів.

ЗБІРКИ НА НАРОДНІЙ ДІМ У СЕЛІ КРАСНІЙ, ПОВІТ КОРОСНО.

Пасейк, Н. Дж. На лісту ч. 27. Члени Самостійного Братства св. о. Николая зложили по $1: В. Сметана і Н. Гладкий; по 50 ц.: І. Роздзябек, Т. Полиняк, М. Перевізник; по 25 ц.: І. Ладика, В. Молодович, М. Петрунчак. Дрібними 50 ц. Разом $5.15.

На лісту ч. 42. Тов. ім. Т. Шевченка, відділ 42 У. Н. Союза, $5; Д. Боляк $2; Ф. Ґулька 50 ц; по 25 ц.: М. Лелет, В. Юсипчук, Й. Кашалаба, О. Зубер, П. Головачук, В. Букачук. Разом $9. — Збірку перевели урядники товариства.

На лісту ч. 245 зложили по $1: М. Ковальчук, Т. Вислоцький; Н. Завонський 50 ц.; С. А. Пельц 25 ц. З дрібними разом $2.95.

Нюарк, Н. Дж. На лісту ч. 2. зложили: по $2: Н. Ятчишин, Г. Шухлат, П. Смук; по $1: Г. Яблонський з Елизабет, Н. Дж., І. Лесняк, А. Лесняк. Разом $9.

Між студентами.

— Знаєте, товаришу, сьогодня зїв прекрасний обід!

— Скільки коштує?

— Зупа, шницель і яблока — за 40 сотиків.

— За сорок сотиків? То хіба усе було з кінського мяса?

— Ні! — яблока ні!

„БУМ-БУМ".

Було то тому пятьдесять літ. В Етіопії володів тоді неґус Менелік. Французький уряд вислав до Етіопії військову місію під проводом капітана Льонґбоа. Як то було в звичаю, капітан привіз дарунки для неґуса: дитячий кріс, коловороток і якусь передпотопову гармату. Все це дарунки, які Франція привикла була давати ріжним африканським цісарям і королям.

Льонґбоа був на святочній авдієнції в неґуса. Після промов і поздоровлень сказав, що привіз гарні дарунки. Насамперед задемонстрував, як стріляти з кріса. Опісля натягнув коловороток. Вірив, що всі присутні Етіопи будуть заскочені й очаровані чимсь подібним. Вкінці приступив до гармати:

— Не бійтеся... воно зробить „бум-бум", та не таке, як із кріса. То буде страшне „бум-бум", таке як грім! Розумієте?

Неґус слухав, приязно всміхаючись. Коли вкінці гармата з великим трудом вистрілила, неґус звернувся до посла, що поглядав на нього з триюмфом, і сказав:

— Дякую, щиро дякую. Прошу в моїм імені подякувати французькому урядови. Мій син буде дуже тішитися коловоротком. А чи не схотіли би ви тепер оглянути збірку моєї пальної зброї?

І повів капітана Льонґбоа до великої салі, де були величаві примірники пальної зброї та гармат найновішої конструкції.

При найближчій нагоді прислали неґусови вже інші дарунки.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (100)

„Я створив нову расу: людей-горилів", бовтав дальше дикун. „Я дав їм закони, королівську родину і шляхту. Сам я став їхнім богом-Творцем".

„Але ти сам, сказала Ронда, „ти не людина. Ти походиш з горилів. Отже як ти міг бути Англійцем?"

„А всетаки я Англієць", відповів пів-звір. „Колись я був дуже вродливим Англійцем. Але мене захопила старість. Я почував, як мої сили мене опускають. Я бачив відкритий гріб передо мною. Я шукав способів продовжити своє життя і привернути назад молодість. Вкінці мені це вдалося.

„Я знайшов спосіб, як витягнути клітини тіла і перенести їх з одного осібняка на другого. До того я вжив горилів обох полів та перещепив їх молодечі, повні життя клітини в моє власне тіло. В той спосіб я спинив старечу заковязь і привернув собі молодечу енергію.

„Але згодом зростала скількість горилячих клітин і я почав набирати вигляду горила. Колись я стану мабуть цілковитим горилем. Радше я міг би перемінитися, колиб не щасливий припадок, що ви обоє впали мені в руки.